

ОБ'ЄКТНО-ОРІЄНТОВАНЕ ПРОГРАМУВАННЯ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>12 Інформаційні технології</i>
Спеціальність	<i>121 Інженерія програмного забезпечення</i>
Освітня програма	<i>Інженерія програмного забезпечення комп'ютерних систем</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>5 кредитів, 150 годин з них лекційних 36 годин, лабораторні (комп'ютерний практикум) 36 годин, самостійна робота 78 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен, Модульна контрольна робота, Розрахунково-графічна робота</i>
Розклад занять	<i>Два заняття на тиждень Розклад за адресою http://roz.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лекції та лабораторні заняття: доцент кафедри ОТ, кандидат техн. наук, Порєв Віктор Миколайович v_porev@ukr.net</i>
Розміщення курсу	<i>Лекції: https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51571 https://drive.google.com/drive/folders/18Tc1v15pZTlpwDN3_wN6_0vo6F_Mac6?usp=sharing Лабораторні роботи: https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51572 https://drive.google.com/drive/folders/1B3UfyuFSyM-ODTKeBeVStYAVLzZ9NpSv?usp=sharing</i>

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів здатностей:

- опанувати об'єктно-орієнтований підхід для розробки та розвитку програмних систем;
- розуміти методологію об'єктно-орієнтованого проектування, оволодіти нею і використовувати її впродовж життєвого циклу програмного забезпечення;
- розробляти програмне забезпечення за допомогою сучасних інструментальних засобів створення програмного забезпечення

Основні завдання при вивченні дисципліни

Дисципліна «Об'єктно-орієнтоване програмування» забезпечує програмні компетентності і програмні результати освітньо-професійної програми (ОПП). Згідно з вимогами ОПП здобувачі після засвоєння дисципліни (як освітнього компонента ОПП) «Об'єктно-орієнтоване програмування» мають продемонструвати компетентності:

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ФК02. Здатність брати участь у проектуванні програмного забезпечення, включаючи проведення моделювання (формальний опис) його структури, поведінки та процесів функціонування.
- ФК02. Здатність розробляти архітектуру, модулі та компоненти програмних систем.

Відповідно до ОПП програмними результатами мають бути:

- ПРН05. Знати і застосовувати відповідні математичні поняття, методи доменного, системного і об'єктно-орієнтованого аналізу та математичного моделювання для розробки програмного забезпечення.
- ПРН07. Знати і застосовувати на практиці фундаментальні концепції, парадигми і основні принципи функціонування мовних, інструментальних і обчислювальних засобів інженерії програмного забезпечення.
- ПРН15. Мотивовано обирати мови програмування та технології розробки для розв'язання завдань створення і супроводження програмного забезпечення.

Успішне виконання завдань курсу «Об'єктно-орієнтоване програмування» забезпечує

знання:

- об'єктно-орієнтованої мови програмування;
- патернів об'єктно-орієнтованого проектування;
- інструментальних засобів та інтегрованих середовищ для створення програмного забезпечення

уміння:

- аналізувати вимоги до програмного забезпечення;
- проектувати архітектуру програмного забезпечення;
- використовувати патерни об'єктно-орієнтованого проектування;
- виконувати рефакторинг програмного коду;
- розробляти та налагоджувати програмне забезпечення;
- використовувати потрібні інструментальні засоби та інтегровані середовища для вирішення завдань;

набуття практичного досвіду:

- розроблення програмного забезпечення;
- роботи з інформаційними комп'ютерними технологіями

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для успішного оволодіння дисципліною "Об'єктно-орієнтоване програмування" відповідно до освітньої програми необхідно попередньо оволодіти знаннями з дисциплін: "Основи програмування", "Алгоритми та структури даних", "Дискретна математика".

Компетентності, знання та вміння, отримані в рамках вивчення дисципліни "Об'єктно-орієнтоване програмування", можуть бути застосовані для вивчення дисциплін "Методології і технології розроблення програмного забезпечення", "Компоненти інженерії програмного забезпечення", а також виконання завдань освітніх компонент "Курсова робота з баз даних", "Курсова робота з методологій і технологій розроблення програмного забезпечення", "Курсова робота з компонентів програмної інженерії".

3 Зміст навчальної дисципліни

В навчальній дисципліні «Об'єктно-орієнтоване програмування» заплановано вивчення наступних тем

Розділ 1. Вступ до курсу ООП

Тема 1.1. Огляд основних понять розробки програмного забезпечення

Розділ 2. Знайомство з мовою C++ об'єктно-орієнтованого програмування

Тема 2.1. Базові елементи мови C++

Тема 2.2. Препроцесор C++. Модульність програм

Тема 2.3. Класи C++. Інкапсуляція. Спадкування. Поліморфізм

Тема 2.4. Класи C++. Множинне спадкування

Тема 2.5. Особливості програмування для операційної платформи Windows. Об'єктна орієнтованість системи

Розділ 3. Відношення класів та операції з об'єктами

Тема 3.1. Діаграми UML

Тема 3.2. Вкладені та локальні класи

Тема 3.3. Операції з об'єктами

Розділ 4. Елементи узагальненого програмування та стандартні бібліотеки C++

Тема 4.1. Шаблони C++

Тема 4.2. Стандартні бібліотеки C++. Контейнери

Тема 4.3. Стандартні бібліотеки C++. Алгоритми, функціональні об'єкти

Розділ 5. Організація взаємодії класів та об'єктів

Тема 5.1. Callback-функції

Тема 5.2. Інтерфейси

Тема 5.3. Статичні члени

Розділ 6. Патерни об'єктно-орієнтованого проектування

Тема 6.1. Поняття патерну проектування. Патерн Singleton

Тема 6.2. Різновиди патернів Factory

Тема 6.3. Патерни Facade, Adapter, Dependency Injection, Bridge

Тема 6.4. Патерни Decorator, Observer, Visitor

Розділ 7. Особливості об'єктно-орієнтованого проектування

Тема 7.1. Об'єктно-орієнтований підхід vs функціонально-процедурний

Тема 7.2. Принципи SOLID

Тема 7.3. Рефакторинг

4 Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Об'єктно-орієнтоване програмування: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. освітньої програми «Інженерія програмного забезпечення комп'ютерних систем» спеціальності 121 «Інженерія програмного забезпечення» / Порєв В.М.; КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 4,8 МБайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 271 с. – Назва з екрана. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51571> Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 1 від 02.09.2022 р.) за поданням Вченої ради факультету інформатики та обчислювальної техніки (протокол № 11 від 11.07.2022 р.)
2. Об'єктно-орієнтоване програмування: комп'ютерний практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. освітньої програми «Інженерія програмного забезпечення комп'ютерних систем» спеціальності 121 «Інженерія програмного забезпечення» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад. Порєв В.М. – Електронні текстові дані (1 файл: 2,5 МБайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 105 с. – Назва з екрана. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51572> Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 1 від 02.09.2022 р.) за поданням Вченої ради факультету інформатики та обчислювальної техніки (протокол № 11 від 11.07.2022 р.)
3. Ілюстративні матеріали курсу, презентації лекцій знаходяться за посиланням https://drive.google.com/drive/folders/18Tc1v15pZTlpwDN3_wN6_0vo6F_Mac6?usp=sharing
4. Актуальні завдання до лабораторних робіт знаходяться за посиланням <https://drive.google.com/drive/folders/1B3UfyuFSyM-ODTKeBeVStYAVLzZ9NpSv?usp=sharing>

Додаткова:

5. C and C++ in Visual Studio
<https://learn.microsoft.com/en-us/cpp/overview/visual-cpp-in-visual-studio?view=msvc-170>
6. Microsoft. Overview of Windows Programming in C++
URL: <https://docs.microsoft.com/en-us/cpp/windows>
7. Working Draft, Standard for Programming. Language C++. ISO/IEC N4582, 1514 pp.
URL: <https://www.open-std.org/jtc1/sc22/wg21/docs/papers/2016/n4582.pdf>

Обладнання, що необхідне для проведення занять

Лекційні заняття проводяться в аудиторії, яка обладнана проектором, лабораторні заняття – в комп'ютерному класі. Для дистанційних занять потрібен доступ до інтернет та програмне й апаратне забезпечення для проведення відеоконференцій.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Структура навчальної дисципліни «Об'єктно-орієнтоване програмування»

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	У тому числі		
		Лекції	Лабораторні роботи	СРС
1	2	3	4	5
Розділ 1. Вступ до курсу ООП				
Тема 1.1. Огляд основних понять розробки програмного забезпечення	3	1	1	1
Разом за Розділом 1	3	1	1	1
Розділ 2. Знайомство з мовою C++ об'єктно-орієнтованого програмування				
Тема 2.1. Базові елементи мови C++	2	1		1
Тема 2.2. Препроцесор C++. Модульність програм	8	2	4	2
Тема 2.3. Класи C++. Інкапсуляція. Спадкування. Поліморфізм	15	2	11	2
Тема 2.4. Класи C++. Множинне спадкування	4	1	2	1
Тема 2.5. Особливості програмування для операційної платформи Windows. Об'єктна орієнтованість системи	11	3	7	1
Разом за Розділом 2	40	9	24	7
Розділ 3. Відношення класів та операції з об'єктами				
Тема 3.1. Діаграми UML	8	2	4	2
Тема 3.2. Вкладені та локальні класи	3	2		1
Тема 3.3. Операції з об'єктами	5	4		1
Разом за Розділом 3	16	8	4	4
Розділ 4. Елементи узагальненого програмування та стандартні бібліотеки C++				
Тема 4.1. Шаблони C++	2	1		1
Тема 4.2. Стандартні бібліотеки C++. Контейнери	4	2		2
Тема 4.3. Стандартні бібліотеки C++. Алгоритми, функціональні об'єкти	2	1		1
Разом за Розділом 4	8	4		4
Розділ 5. Організація взаємодії класів та об'єктів				
Тема 5.1. Callback-функції	3	1		2
Тема 5.2. Інтерфейси	3	1		2
Тема 5.3. Статичні члени	2	1		1
Разом за Розділом 5	8	3		5

Розділ 6. Патерни об'єктно-орієнтованого проектування				
Тема 6.1. Поняття патерну проектування. Патерн Singleton	5	1	2	2
Тема 6.2. Різновиди патернів Factory	4	2		2
Тема 6.3. Патерни Facade, Adapter, Dependency Injection, Bridge	4	2		2
Тема 6.4. Патерни Decorator, Observer, Visitor	5	1	2	2
Разом за Розділом 6	18	6	4	8
Розділ 7. Особливості об'єктно-орієнтованого проектування				
Тема 7.1. Об'єктно-орієнтований підхід vs функціонально-процедурний	4	1	1	2
Тема 7.2. Принципи SOLID	4	2		2
Тема 7.3. Рефакторинг	5	1	2	2
Разом за Розділом 7	13	4	3	6
Модульна контрольна робота	2	1		1
Розрахунково-графічна робота	12			12
Екзамен	30			30
ВСЬОГО:	150	36	36	78

5.1. Лекційні заняття

№ лекції з/п	Назва теми (тем) лекційного заняття та перелік основних питань
1	Тема 1.1. Огляд основних понять розробки програмного забезпечення Різновиди парадигм програмування. Середовища виконання програм. Побудова програми, керованої повідомленнями Завдання на СРС: - Різновиди та приклади сучасних інтерпретаторів та компіляторів. Інтегровані середовища розробки програм - Програмна реалізація обробників повідомлень - Особливості програмування додатків для Windows та Android - Приклади API Тема 2.1. Базові елементи мови C++ Абетка, операції, оператори. Умовні оператори, оператори циклу. Прості типи. Показники. Масиви, структури. Функції: оголошення, визначення, виклик. Головна функція програми та її аргументи Завдання на СРС: - Оператор switch. Динамічні масиви - Головна функція для програм Windows
2	Тема 2.2. Препроцесор C++. Модульність програм Роль препроцесора. Макроси. Особливості програмного коду модулів на C++. Заголовок модуля. Приховування даних та функцій у модулях. Зв'язки між модулями, ієрархія модулів. Завдання на СРС: - Відображення ієрархії модулів - Складання проекту з декількох модулів
3	Тема 2.3. Класи C++. Інкапсуляція. Спадкування. Поліморфізм Оголошення класу, визначення його членів, створення екземплярів об'єктів. Обмеження доступу до членів класів. Спадкування. Ієрархії класів. Віртуальні функції

	та абстрактні класи. Поняття та реалізація поліморфізму. Завдання на СРС: 1. Динамічні об'єкти. Масиви об'єктів 2. Класи та модульність. Дві ролі класів
4	Тема 2.4. Класи C++. Множинне спадкування Поняття множинного спадкування. Приклади множинного спадкування. Ромбічне спадкування. Віртуальні базові класи. Проблеми реалізації множинного спадкування Завдання на СРС: 1. Поліморфізм при множинному спадкуванні 2. Необхідність використання множинного спадкування, можливості відмови від нього. 2. Множинне спадкування у інших мовах програмування Тема 2.5. Особливості програмування для операційної платформи Windows. Об'єктна орієнтованість системи Поняття API та можливості розроблення програмних додатків. Повідомлення Windows та їхня роль у функціонуванні системи. Вікна. Вікна діалогу – модальні та немодальні. Функція вікна. Завдання на СРС: 1. Програмування модальних вікон діалогу 2. Програмування немодальних вікон діалогу. Проблеми організації роботи множини немодальних вікон.
5	Тема 2.5. Особливості програмування для операційної платформи Windows. Об'єктна орієнтованість системи Класи вікон. Дочірні вікна. Об'єктна орієнтованість Windows. Завдання на СРС: 1. Можливості зручного програмування функцій вікон. MessageCrackers та інші 2. Вікна Windows-програм та ООП 3. Можливості використання класів C++ для програмування вікон
6	Тема 3.1. Діаграми UML Можливості опису систем діаграмами UML. Основні види, різновиди діаграм. Діаграми прецедентів та класів. Типи відношень класів та об'єктів. Залежність, асоціація, агрегація, композиція, узагальнення. Завдання на СРС: 1. Засоби створення діаграм UML 2. Формування діаграм класів у інтегрованому середовищі розробки програм 3. Використання діаграм UML для документування програмних систем
7	Тема 3.2. Вкладені та локальні класи Поняття вкладених класів. Обмеження доступу до членів вкладеного класу і охоплюючого класу. Локальні класи. Особливості таких класів в C++ та в інших об'єктно-орієнтованих мовах програмування. Завдання на СРС: 1. Відмінності програмування вкладених та локальних класів C++ та Java
8	Тема 3.3. Операції з об'єктами Види операцій над об'єктами, як єдиним цілим. Копіювання, присвоювання об'єктів, додавання об'єктів. Конструктор копії. Перевантаження операторів Завдання на СРС: 1. Дружні функції 2. Глобальні оператори перевантаження 3. Особливості реалізації перевантаження операторів C++ та інших мовах

9	Тема 3.3. Операції з об'єктами Передавання об'єкта у якості параметра функції. Об'єкт як результат виклику функції. Огляд можливостей виконання над об'єктами в C++ Завдання на СРС: 1. Особливості використання локальних та динамічних об'єктів в операціях над об'єктами 2. Відмінності посилань від покажчиків на об'єкти
10	Тема 4.1. Шаблони C++ Шаблонні функції та шаблонні класи. Спеціалізація шаблонів. Доцільність шаблонів. Завдання на СРС: 1. Поняття узагальненого програмування в C++ 2. Узагальнене програмування в Java, C# та інших мовах програмування Тема 4.2. Стандартні бібліотеки C++. Контейнери Еволюція стандартних бібліотек C та C++. Склад стандартної бібліотеки C++. Стандартна бібліотека шаблонів (STL). Види бібліотечних класів. Клас complex. Клас string. Завдання на СРС: 1. Використання класу string для різних типів кодування символів 2. Перетворення даних string у char, wchar і навпаки
11	Тема 4.2. Стандартні бібліотеки C++. Контейнери Поняття класу-контейнеру . Вимоги для користувацьких класів у якості елементів контейнерів. Класи vector, list, map Завдання на СРС: 1. Використання стандартних контейнерів для зберігання графічних об'єктів класів Shape з лабораторних робіт 2. Класи array, multimap та їхнє можливе використання Тема 4.3. Стандартні бібліотеки C++. Алгоритми, функціональні об'єкти Поняття бібліотеки шаблонів алгоритмів. Шаблонні класи алгоритмів та їхні члени. Ітератори. Перелік стандартних алгоритмів. Алгоритми count_if, find_if, for_each, remove. Функціональні об'єкти. Класи стандартних функціональних об'єктів. Приклади використання функціональних об'єктів. Завдання на СРС: 1. Еволюція шаблонів алгоритмів в різних стандартах C++ (C++ 11, C++ 14 та інших) 2. Еволюція функціональних об'єктів в різних стандартах C++ (C++ 11, C++ 14 та інших)
12	Тема 5.1. Callback-функції Необхідність організації функції зворотного виклику. Приклади callback-функцій. Можливості програмування callback в C++. Callback-функції і використання Windows API. Організація зв'язків між модулями з використанням callback. Можливості реалізації техніки callback класами C++. Завдання на СРС: 1. Особливості CALLBACK функцій вікон програм для Windows. 2. Спорідненість callback і функціональних об'єктів. Тема 5.2. Інтерфейси Оголошення класу-інтерфейсу. Особливості членів класу-інтерфейсу. Використання класів-інтерфейсів. Особливості реалізації класів-інтерфейсів в C++. Використання ключового слова interface в різних реалізаціях C++. Доцільність класів інтерфейсів в архітектурі програм. Завдання на СРС:

	1. Співвідношення інтерфейсів і абстрактних класів 2. Особливості інтерфейсів в мовах Java, C# та інших мовах програмування
13	Тема 5.3. Статичні члени Особливості статичних локальних перемінних. Статичні члени класів. Доцільність статичних даних-членів класів. Статичні функції-члени класів. Завдання на СРС: 1. Декілька контекстів використання слова static Тема 6.1. Поняття патерну проектування. Патерн Singleton Поняття патерну проектування та програмування. Доцільність патернів. Книга Design Patterns. Класифікація патернів. Патерн Singleton та його реалізації – класична та Singleton Меєрса. Завдання на СРС: 1. Можливості програмування патерну Singleton для редактора об'єктів у лабораторній роботі 2. Проблеми реалізації патерну Singleton на C++ для багатопотокових застосувань
14	Тема 6.2. Різновиди патернів Factory Патерн Simple Factory. Доцільність такого патерну. Патерн Factory Method. Патерн Abstract Factory. Завдання на СРС: 1. Доцільність використання патернів Factory Method та Abstract Factory.
15	Тема 6.3. Патерни Facade, Adapter, Dependency Injection, Bridge Доцільність створення фасаду програмної системи. Призначення та реалізація патерну Adapter. Патерн Bridge. Завдання на СРС: 1. Навіщо відокремлювати користувача програмної системи від внутрішніх класів? 2. На чому ґрунтується техніка Injection? 3. Відмінності патерну Bridge від патерну Strategy
16	Тема 6.4. Патерни Decorator, Observer, Visitor Основне призначення патерну Decorator. Патерн Observer та його складові. Реалізація спостереження стану декількох об'єктів. Патерн Visitor та можливості розширення функціоналу системи класів. Завдання на СРС: 1. Особливості програмування класів згідно патерну Decorator. 2. Роль патерну Visitor у подоланні Expression Problem Тема 7.1. Об'єктно-орієнтований підхід vs функціонально-процедурний Приклад для ілюстрації співвідношення об'єктно-орієнтованого та функціонально-процедурного підходів. Дуальність. Expression Problem Завдання на СРС: 1. Проаналізувати можливості та засобів об'єктно-орієнтованого програмування повідомлень в додатках для Windows та інших операційних платформ.
17	Тема 7.2. Принципи SOLID Ознаки поганих проектів. Огляд принципів, що входять до складу SOLID: Single responsibility, Open/Closed, Liskov, Interface segregation, Dependency inversion. Приклади програмного коду. Завдання на СРС: 1. Антипатерн God object 2. Техніка Dependency inversion для керування залежностями модулів програмної системи
18	Тема 7.3. Рефакторинг

	Поняття рефакторингу. Ітеративність розробки та вдосконалення коду. Класифікація методів та прийомів рефакторингу. Приклади рефакторингу. Завдання на СРС: 1. Заміна switch поліморфізмом 2. Проаналізувати можливості рефакторингу коду лабораторної роботи редактора об'єктів
--	---

5.2. Лабораторні роботи

Основна мета виконання лабораторних робіт – закріплення теоретичних знань та отримання практичних навичок по роботі з інструментальними засобами розробки програм.

Для виконання кожної лабораторної роботи студенту потрібно отримати завдання та ознайомитися з теоретичними відомостями та методичними вказівками. Для успішного вирішення завдань треба виконати самостійну роботу по ознайомленню з теоретичними відомостями і комп'ютерними засобами створення та налагодження програмного забезпечення. Лабораторні роботи передбачають проведення обчислювальних експериментів, які виконуються на комп'ютері і можуть бути продемонстровані при здаванні роботи.

Загалом 6 лабораторних робіт. Вони здаються-приймаються у визначені терміни. Терміни виконання лабораторних робіт завчасно оголошуються викладачем, який веде лабораторні роботи.

№ з/п	Назва лабораторної роботи та перелік основних питань	Кількість ауд. годин
1	Лабораторна робота №1. Знайомство із середовищем розробки програм Microsoft Visual Studio та складання модульних проектів програм на C++ Мета: отримати перші навички створення програм для Windows на основі проектів API Win32 для Visual C++ і навчитися модульному програмуванню на C++. Для виконання роботи потрібно вивчення окремих відомостей за наступними темами: – Тема 1.1. Огляд основних понять розробки програмного забезпечення. Зокрема питання, що стосуються побудови програм, керованих повідомленнями забезпечення графічного інтерфейсу користувача – Тема 2.2. Препроцесор C++. Модульність програм. Зокрема, потрібно навчитися складати багатомодульні проекти з декількох файлів у середовищі розробки програм на C++. – Тема 2.5. Особливості програмування для операційної платформи Windows. Об'єктна орієнтованість системи Також потрібно навчитися розробляти програмні слабкозв'язані модулі-компоненти з мінімальним винесенням назвовні подробиць реалізації кожного модуля. Необхідно розробити найпростіший інтерфейс взаємодії між модулями.	6
2	Лабораторна робота №2. Розробка графічного редактора об'єктів на C++ Мета роботи – отримати вміння та навички використовувати інкапсуляцію, абстракцію типів, успадкування та поліморфізм на основі класів C++, запрограмувавши простий графічний редактор в об'єктно-орієнтованому стилі. Для виконання роботи потрібно вивчення окремих відомостей за наступними темами:	6

	– Тема 2.3. Класи C++. Інкапсуляція. Спадкування. Поліморфізм – Тема 2.5. Особливості програмування для операційної платформи Windows. Об'єктна орієнтованість системи Потрібно опанувати питання щодо створення ієрархії класів для опису графічних об'єктів та передбачити оброблення повідомлень для запису масиву об'єктів та поліморфного відображення	
3	Лабораторна робота №3. Розробка інтерфейсу користувача на C++ Мета роботи – отримати вміння та навички використовувати інкапсуляцію, абстракцію типів, успадкування та поліморфізм на основі класів C++, запрограмувавши графічний інтерфейс користувача. Окрім вивчення особливостей програмування додатків з графічним інтерфейсом, керованих повідомленнями, студенти вчаться документувати програми діаграмами UML, зокрема, опановують діаграми класів. Для виконання роботи потрібно вивчення окремих відомостей за наступними темами: – Тема 2.3. Класи C++. Інкапсуляція. Спадкування. Поліморфізм – Тема 2.5. Особливості програмування для операційної платформи Windows. Об'єктна орієнтованість системи – Тема 3.1. Діаграми UML	6
4	Лабораторна робота №4. Вдосконалення структури коду графічного редактора об'єктів на C++ Мета роботи – отримати вміння та навички проектування класів, виконавши модернізацію коду графічного редактора в об'єктно-орієнтованому стилі для забезпечення зручного додавання нових типів об'єктів. Фактично, для виконання роботи виконується рефакторинг. Студенти отримують певні навички розробки складних проектів шляхом ітераційного вдосконалення. Для виконання роботи потрібно вивчення окремих відомостей за наступними темами: – Тема 2.3. Класи C++. Інкапсуляція. Спадкування. Поліморфізм – Тема 2.5. Особливості програмування для операційної платформи Windows. Об'єктна орієнтованість системи – Тема 3.1. Діаграми UML – Тема 7.3. Рефакторинг	6
5	Лабораторна робота №5. Розробка багатовіконного інтерфейсу користувача для графічного редактора об'єктів Мета роботи – отримати вміння та навички програмувати багатовіконний інтерфейс програми на C++ в об'єктно-орієнтованому стилі. Для виконання роботи потрібно вивчення окремих відомостей за наступними темами: – Тема 2.3. Класи C++. Інкапсуляція. Спадкування. Поліморфізм – Тема 2.4. Класи C++. Множинне спадкування – Тема 2.5. Особливості програмування для операційної платформи Windows. Об'єктна орієнтованість системи – Тема 6.4. Патерни Decorator, Observer, Visitor	6
6	Лабораторна робота №6. Побудування програмної системи з множини об'єктів, керованих повідомленнями Мета роботи: отримати вміння та навички використовувати засоби обміну інформацією та запрограмувати взаємодію незалежно працюючих програмних компонентів.	6

	Основним завданням буде побудувати інтерфейс повідомленнями між об'єктами-компонентами програмних систем. Для цього потрібно обрати певний засіб обміну повідомленнями, визначити формат повідомлення, засоби його передавання-отримання. Для виконання роботи потрібно вивчення окремих відомостей за наступними темами: – Тема 2.5. Особливості програмування для операційної платформи Windows. Об'єктна орієнтованість системи – Тема 3.1. Діаграми UML – Тема 6.4. Патерни Decorator. Observer, Visitor – Тема 7.1. Об'єктно-орієнтований підхід vs функціонально-процедурний	
--	---	--

5.3. Розрахунково-графічна робота

Розрахунково-графічна робота (РГР) планується у вигляді проекту створення конкретного програмного застосунка і виконується в ході самостійної роботи здобувачів. Для кожного здобувача індивідуальне завдання. Завдання пов'язані з реалізацією парадигми об'єктно-орієнтованого програмування шляхом виконання певного проекту створення програмного забезпечення. Орієнтовний перелік тем РГР нижче

1. Запрограмувати модуль, який містить клас універсального вікна ToolWin, і створити програму, яка використовує об'єкт відповідного похідного класу.
2. Створити програму показу та обробки табличних даних.
3. Розробити програму – векторний графічний редактор.
4. Розробити програму для обробки растрових зображень – растровий графічний редактор.
5. Створити програму для автоматичної побудови діаграм залежностей модулів проектів C++.
6. Створити програму, яка послідовно показує панелі вводу інформації для реєстрації
7. Запрограмувати програму-калькулятор з можливістю парсингу виразів
8. Створити власну бібліотеку класів вікон та запрограмувати програму, яка використовує немодальні вікна діалогу
9. Створити власну бібліотеку класів для створення модальних діалогових вікон та запрограмувати програму, яка використовує такі вікна діалогу
10. Створити програму, яка зберігає список студентів групи і виконує розрахунки успішності навчання
11. Створити комп'ютерну гру з графічними можливостями
12. Створити програму для показу тривимірної графіки
13. Створити програму для відображення діаграм класів
14. Розробити програму для побудови графіків довільних функцій $y = f(x)$
15. Розробити програму для побудови поверхонь функцій $z = f(x, y)$
16. Створити програму для вводу та обробки текстів
17. Створити програму для показу кордонів країн на поверхні Землі з можливістю вводу атрибутів для кожної країни
18. Створити програму, яка здатна взаємодіяти з іншими через засоби комунікації смартфона
19. Створити програмну систему у вигляді множини сумісно працюючих незалежних компонентів
20. Розробити програмну систему для моделювання процесів у часі

Примітка. Наведений перелік тем не є фіксованим і може змінюватися викладачем при взаємодії зі здобувачами – уточнюватися, розширюватися відповідно до інтересів здобувачів, їхнього рівня підготовки, знань та умінь, набутих в інших курсах.

Здобувачі можуть запропонувати власні теми для РГР. Також здобувачі можуть обирати мову програмування та середовище розробки програмного забезпечення для реалізації проєктів. Кожний здобувач узгоджує з викладачем тему РГР та основні положення завдання. Тема та завдання на РГР узгоджується не пізніше як за два місяця до кінця семестру.

5.4 Модульна контрольна робота

Модульна контрольна робота виконується студентами на останній лекції. На МКР виносяться питання з Розділів 1-7

1. Розробка програмного забезпечення. Інтерпретатори та компілятори
2. Програми типу Message Driven Application. Як вони програмуються?
3. Парадигми програмування
4. Модульність програм C++. Стратегія модульності
5. Структура вихідного тексту модуля C++
6. Класи C++. Члени. Оголошення. Визначення
7. Класи C++. Конструктор. Конструктор за замовчуванням. Деструктор
8. Класи C++. Способи створення екземплярів об'єктів
9. Класи C++. Динамічні об'єкти. Масив об'єктів
10. Класи та модульність. Дві ролі класів
11. Успадкування класів. Поняття. Приклади
12. Можливості обмеження доступу до членів базового класу у похідних класах
13. Віртуальні функції. Абстрактні класи
14. Поліморфізм на основі класів C++. Приклад для масиву об'єктів
15. Поняття множинного успадкування класів C++
16. Ромбічне успадкування
17. Віртуальні базові класи
18. Поліморфізм при множинному успадкуванні
19. Статичні члени класів та як вони використовуються
20. Вкладені та локальні класи
21. Ідентифікація типів в ході виконання програми. RTTI
22. Перевантаження операторів. Основні поняття. Обмеження
23. Перевантаження операторів. Оператор як функція-член класу. Приклади
24. Перевантаження оператора "="
25. Перевантаження оператора "+"
26. Перевантаження оператора "+" для випадку: число + об'єкт
27. Дружні функції. Яка від них користь? Приклад
28. Перевантаження оператора []
29. Присвоювання об'єктів: B = A
30. Ініціалізація одного об'єкта іншим об'єктом: classname B = A
31. Передача об'єкта через параметри функції: Func(obj)
32. Об'єкт у якості результату роботи функції: obj = Func()
33. Конструктор копії. Приклад
34. Огляд операцій над об'єктами: B = A, classname B = A, Func(obj), obj = Func(), classname *p = Func() та способів вирішення проблем
35. Поняття шаблонів C++. Приклад
36. Шаблонні функції C++. Спеціалізація шаблонів функції. Приклад
37. Шаблонні класи C++. Приклад шаблонного класу
38. Стандартна бібліотека C++
39. Клас complex. Приклад використання
40. Клас string. Приклад використання

41. Клас vector. Приклад використання
42. Клас list. Приклад використання
43. Клас map. Приклад використання
44. Стандартні алгоритми бібліотеки шаблонів C++
45. Алгоритм count_if. Приклад використання
46. Алгоритм find_if. Приклад використання
47. Алгоритм for_each. Приклад використання
48. Алгоритм remove. Приклад використання
49. Поліморфізм. Обґрунтування. Тлумачення
50. Класи-інтерфейси і навіщо вони потрібні
51. Особливості класів-інтерфейсів C++
52. Поняття Callback - функції. Обґрунтування необхідності таких функцій
53. Приклади Callback – функцій
54. Реалізація Callback - функцій з використанням вказівників
55. Реалізація Callback-функцій віртуальними функціями
56. Діаграми UML
57. Діаграма прецедентів
58. Діаграма класів. Побудова засобами Microsoft Visual Studio
59. Множинне спадкування та структура програми
60. Заміна множинного спадкування – чим та як?
61. Основні види відношень між класами, об'єктами на діаграмах класів
62. Відношення Залежність, Асоціація на діаграмах UML
63. Відношення Узагальнення, Агрегація, Композиція на діаграмах класів
64. Композиція vs Успадкування
65. Поняття шаблону проектування. Огляд патернів
66. Патерн Одинак (Singleton). Відомі реалізації цього патерну
67. Патерн Simple Factory
68. Патерн Фабричний метод (Factory Method)
69. Патерн Абстрактна Фабрика (Abstract Factory)
70. Патерн Builder
71. Патерн Dependency Injection
72. Патерн Façade
73. Патерн Adapter
74. Патерн Bridge
75. Патерн Decorator
76. Патерн Observer
77. Патерн Visitor
78. Процедурний підхід vs Об'єктно-орієнтований. Expression Problem
79. Принципи об'єктно-орієнтованого проектування та програмування. Принципи SOLID
80. Закон Деметри
81. Рефакторинг в ООП

Примітка. Цей перелік питань може змінюватися та уточнюватися у відповідності до викладання відповідних тем впродовж семестру. При наявності змін уточнений перелік питань повідомляється студентам заздалегідь не пізніше трьох діб до проведення МКР

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента (СРС) розподіляється наступним чином:

- для опрацювання матеріалів, викладених під час лекцій та поглиблення знань згідно тематиці завдань на СРС у п. 5.1 – у середньому 0.5 годин на одну лекцію – 14 годин (за винятком МКР на останній лекції)
 - для підготовки до виконання лабораторних робіт – інсталяції програмного забезпечення (4 години), для створення та налаштування проєктів у середовищі розробки програмного забезпечення та при опрацюванні завдань відповідно п. 5.2 - у середньому 3 години на одну роботу: $4 + 3 \times 6$ робіт = 22 години.
 - при виконанні розрахунково-графічної роботи – 12 годин
 - при підготовці до модульної контрольної роботи – 1 година
 - при підготовці до екзамену – 30 годин
- Загальний обсяг СРС – 78 годин.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Всі студенти повинні відвідувати лекційні та лабораторні заняття – як при звичайному навчанні у аудиторіях (фізичне відвідування), так і при дистанційному навчанні (віртуальне відвідування).

Результати виконання лабораторних робіт та індивідуальних завдань оформлюються у електронному форматі у вигляді файлів звітів, виконуваних файлів та інших файлів. Такі файли повинні містити результати відповідно завданням, вимогам та методичним вказівкам для кожної роботи. Робота програм перевіряється викладачем в ході прийому робіт.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Чим більше запізнення, тем менша оцінка.

За лабораторні роботи, які виконані оригінально, творчо, ініціативно можуть бути нараховані додаткові бали при умові вчасної здачі (відповідно встановленим термінам виконання) робіт.

Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату. Плагіат суттєво зменшує оцінку, причому значне запозичення чужого тексту може призвести до незадовільної оцінки роботи. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв).

8. Види контролю та рейтингова система оцінювати результатів навчання (PCO)

Підсумкова рейтингова оцінка (R_d) студента з дисципліни "Об'єктно-орієнтоване програмування" складається з балів, які він отримує:

- за 6 лабораторних робіт ($R_{\text{ЛАБ}}$);
- за розрахунково-графічну роботу ($R_{\text{РГР}}$);
- за модульну контрольну роботу ($R_{\text{МКР}}$);
- за екзамен (R_E).

Відповідно до "Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського" (https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pol_systema_ociniuvannia.pdf), затвердженого Наказом №1/273 від 14.09.2020 р., застосована система оцінювання типу PCO-2, для якої рейтингова оцінка складається з:

- стартової оцінки (R_c) – оцінювання заходів впродовж семестру: $R_c = R_{\text{ЛАБ}} + R_{\text{РГР}} + R_{\text{МКР}}$,
- екзаменаційної оцінки R_E

Таким чином, $R_d = R_c + R_E$

Розрахунок шкал оцінювання

Шкала оцінювання (максимально можлива оцінка)

Вид навчальної роботи	Всього за видом роботи (max)
Виконання та захист лабораторної роботи №1	8
Виконання та захист лабораторної роботи №2	8
Виконання та захист лабораторної роботи №3	8
Виконання та захист лабораторної роботи №4	8
Виконання та захист лабораторної роботи №5	8
Виконання та захист лабораторної роботи №6	8
Максимальна оцінка за усі лабораторні роботи РЛАБ	48
Максимальна оцінка за розрахунково-графічну роботу РРГР	12
Максимальна оцінка за модульну контрольної роботи РМКР	5
Максимальний стартовий рейтинг за семестр RC = РЛАБ + РРГР + РМКР	65
Максимальна екзаменаційна оцінка RE	35
Усього за семестр R = RC + RE	100

Мінімально можлива загальна позитивна оцінка: **РМІН** = $0.6 \times 100 = 60$ балів

Критерії оцінювання лабораторних робіт

Оцінка за кожну лабораторну роботу виставляється в результаті її захисту. На захисті перевіряється відповідність вимогам, коректність рішення, програмний код, стан проекту у середовищі розробки програмного забезпечення, відсутність помилок роботи програмного застосунку, правильність оформлення звіту, своєчасність надсилання рішення викладачу на перевірку, правильність усних відповідей на контрольні запитання.

За кожну лабораторну роботу максимальна оцінка 8 балів. Вона складається з

- 3 балів за теоретичну складову рішення;
- 5 балів за практичну складову

За несвоєчасне надання рішень на перевірку а також запізнення студента із захистом лабораторних робіт передбачаються штрафні санкції – зменшення оцінки за відповідну роботу. Зменшення оцінки (штрафні санкції) залежить від запізнення

- при запізненні до місяця – на 1 бал;
- при запізненні від одного місяця до двох місяців – 2 бали;
- при запізненні від двох місяців і більше – 3 бали

Рішення лабораторних робіт мають перевірятися на плагіат та фальсифікацію. У разі виявлення таких порушень ступінь порушення розглядається індивідуально для кожної лабораторної роботи і, відповідно, можуть зменшуватися оцінки, або взагалі може бути відмова прийняти з позитивною оцінкою рішення лабораторної роботи.

Також за лабораторні роботи можуть додаватися заохочувальні бали за оригінальність рішення.

Згідно Положення про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського, яке затверджено та уведено в дію наказом № 1/273 від 14.09.2020 р., зі змінами, внесеними наказом № НОН/131/2022 від 03.05.2022 р., заохочувальні та штрафні бали не входять до основної шкали РСО, а їх сума не може перевищувати 10% стартової шкали для РСО.

Визначення умов допуску до екзамену

Умовою допуску до екзамену є виконання з певною успішністю завдань впродовж семестру, тобто, студент має впродовж семестру заробити деякий ненульовий стартовий рейтинг ($R_c > 0$).

Мінімальний стартовий рейтинг для допуску до екзамену ($RM_{\text{ИДОП}}$) визначається з припущення, що отримавши максимально можливу оцінку на екзамені (RE) студент в результаті буде мати мінімальну позитивну оцінку ($RM_{\text{ИН}}$), тобто $RM_{\text{ИН}} = RM_{\text{ИДОП}} + RE$. Звідти значення $RM_{\text{ИДОП}} = RM_{\text{ИН}} - RE = 60 - 35 = 25$ балів. Таким чином, умовою допуску до екзамену буде $R_c \geq RM_{\text{ИДОП}}$, тобто, значення стартового рейтингу R_c має бути не менше 25 балів.

Таким чином, при умові допуску до екзамену, студент в результаті екзамену буде мати підсумкову рейтингову оцінку (R_d), яка буде сумою усіх отриманих оцінок у балах. Підсумкова рейтингова оцінка також переводиться в оцінку за університетською шкалою.

Таблиця переведення підсумкової рейтингової оцінки в університетську шкалу оцінок

Підсумкова рейтингова оцінка R_d	Університетська шкала оцінок
95...100	Відмінно
85...94	Дуже добре
75...84	Добре
65...74	Задовільно
60...64	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Стартовий рейтинг (R_c) менше 25	Не допущено

9. Визнання результатів неформальної освіти

Визнання результатів неформальної освіти здійснюється у відповідності до Положення про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті: https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/%D0%9D%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC_%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC.pdf

Зарахування окремої частини данного курсу може бути здійснено при індивідуальному розгляді сертифікатів, які надані відповідними провайдерами неформальної освіти.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Склад доцент кафедри обчислювальної техніки, к.т.н. Порєв В.М.

Ухвалено кафедрою обчислювальної техніки (протокол № 13 від 10.05.2023 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету інформатики та обчислювальної техніки (протокол № 11 від 30.06.2023 р.)